

**SIIKAJOKI RUTELO
MYÖHÄISRAUTAKAUTISEN LÖYTÖPAIKAN
TARKASTUSKERTOMUS**

Arkeologia

Jari-Matti Kuusela, FM

Siiri Tolonen, HuK

Elokuu 2011

SISÄLLYS

Kohdetiedot	2
Johdanto	3
Löytö	3
Löytöpaikka	4
Kuppikivi	4
Ajoitus ja tulkinta	5
KARTTA	6
KUVATAULUT	7

KOHDETIEDOT

SIKAJOKI RUTELO

Myöhäisrautakautinen löytöpaikka

Koordinaatit (löytöpaikka): I 392389
P 7192004
Z 9

YKJ:
I 3392519
P 7195016
Z 9

Koordinaatit (kuppikivi): I 392528
P 7191925
Z 9

YKJ:
I 3392658
P 7194937
Z 9

Ajoitusarvio Rautakausi, ~1000 jKr.

JOHDANTO

Lauantaina 13.8.2011 tarkastivat arkeologi FM Jari-Matti Kuusela ja arkeologian opiskelija HuK Siiri Tolonen Oulun yliopistosta Siikajoen Rutelon myöhäisrautakautisen löytöpaikan. 9.8. oli metallinpaljastinharrastaja Jouko Anttila löytänyt kotinsa lähellä sijaitsevalta seurakunnan omistamalta maapalstalta löydön, joka ajoittuu myöhäiseen rautakauteen. Metallinpaljastinharavointiin Anttilan oli saanut ilmeisesti alueen historia Suomen Sodan taistelupaikkana. Kuusela ja Tolonen tarkastivat sekä Anttilan tekemät löydöt että löytöpaikan ja totesivat alueen vaativan jatkotutkimuksia. Alueella ei ole aiemmin tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta Anttila löysi noin 160 m löytöpaikasta kiven, jossa on viisi selkeästi ihmisen tekemää pitkulaista "kuppia".

LÖYTÖ

Löytö kuuluu myöhäiseen rautakauteen ja se sisältää hevosenkenkäsoljen, pronssisen riipuksen sekä veitsentupinmuotoisen neulakotelon. Lisäksi löytöön kuuluu mahdollisesti pieni metalliesine, joka voisi olla nappi, tosin tämän tunnistaminen tarkastuskäynnin yhteydessä jäi kyseenalaiseksi. Löytäjän mukaan se on kuitenkin tullut samasta yhteydestä muiden em. löytöjen kanssa. N. 30 cm em. löydöstä samalta syvyydeltä löytyi tulusrauta, jonka on oletettava kuuluvan myös samaan kontekstiin.

Hevosenkenkäsolkki (**kuva 1**) on koristeeton, rullapäinen ja pronssia. Halkaisijaltaan se on n. 3 cm. Neula on tallella ja oikeanpuoleisessa kaareissa on kiinni joko nahkaa tai tekstiiliä.

Riipus (**kuva 2**) on pronssia, karkeasti kolmionmuotoinen ja koristeltu kaarevin viivoin ja rei'in. Mitat ~4,5 x 5,5 cm. Alapäässä mahdollisesti "neulakotelo" (vrt. Kivikoski 1973 abb 784), jossa vaikuttaa olevan jotakin orgaanista ainetta.

Veitsentupenmuotoinen neulakotelo (Uino 1997, 364; **kuva 3**) on koristeeton, pronssia ja n. 9,5 cm pitkä. Tupessa on havaittavissa puisen tikun tai varren jäännöksiä. Löytäjän mukaan tupessa oli löytöhetkellä puinen varsi, jonka tämä kuitenkin katkaisi.

Tulusrauta (**kuva 4**) on hiukan "lyyranmuotoinen", korrosoitunut, ja noin 9,5 cm pitkä.

Mahdollisesti löytöön kuuluva nappi (**kuva 5**) on pyöreähkö ja halkaisijaltaan noin 1 cm. Tarkastuksen yhteydessä siinä todettiin mahdollisesti olevan koristelua, mutta tätä ei voitu varmuudella todentaa. Nappi voi olla myös rautakautta nuorempi löytö.

Esineiden talteenotto on jätetty Raahen museon vastuulle. Museolle on ilmoitettu löydöstä sekä löytäjän, että Kuuselan toimesta.

LÖYTÖPAIKKA

Löytöpaikka sijaitsee Siikajoen kirkonkylässä seurakunnan omistamalla maapalstalla kirkosta noin 290 metriä lounaaseen (**kartta**) ja Siikajoen keskustasta noin 2,7 km luoteeseen. Löytö on tehty hiekkatien vieressä sijaitsevan pienen muurahaispesän alta noin 30–40 cm syvyydestä (**kuva 6**). Löytäjän kertoman mukaan riipus, solki ja neulakotelo olivat yhdessä siten, että neulakotelo oli pujotettu soljen kaaren läpi. Tulusrauta on löytynyt samalta paikalta n. 30 cm päästä vastaavalta syvyydeltä. Alue on kuivaa ja loivasti kumpuilevaa hiekkakangasta, jonka dominoivana puulajina on nuorehko mänty ja aluskasvillisuutena sammalet ja varpukasvit (**kuva 7**). Löytöpaikka on noussut merestä vuoden 800 jKr. tietämillä ja noin 1000 jKr. se on sijainnut Siikajoen suussa olevalla saarella.

KUPPIKIVI

Löytöpaikasta noin 160 metriä kaakkoon sijaitsee maakivi, jossa on havaittavissa viisi pitkulaista ”kuppia” (**kuva 8**). Kupit sijaitsevat rivissä tasavälein ja ne ovat kaikki jokseenkin samankokoisia, ts. 4,5 x 8,5 cm ja syvyydeltään 2,5–4 cm. Ne ovat sileitä ja jyrkkäreunaisia. Viides kuppi, joka sijaitsee kiven ”harjanteella”, on osittain tuhoutunut kivenhalkaisussa. Halkaisuun liittyvä porausjälki on havaittavissa. Halkaistu osa makaa kiveä vasten sen toisella puolella ja se on tuettu pienemmillä lohcareilla ilmeisesti siksi, että se on ollut tarkoitus myöhemmin noutaa. Tämä on kuitenkin syystä tai toisesta jäänyt tekemättä. Viidennen kupin jäännös on havaittavissa myös halkaistussa kiven osassa. On epätodennäköistä, että kupit liittyisivät halkaisuun, sillä ne ovat jäkälöityneitä ja erimuotoisia kuin porausreikä. Kupit ovat kuppikivelle kuitenkin epätyypillisiä ollen pitkulaisia ja varsin jyrkkäseinäisiä. On mahdollista, että kupit ovat rautakautta nuorempia. Läheinen rautakautinen löytö kuitenkin tekee kivistä tentatiivikohteen.

AJOITUS JA TULKINTA

Löytöpaikka on noussut merestä joskus 800-luvun jKr. tietämällä ja vuonna 1000 jKr. se on sijainnut Siikajoen suussa olevalla saarella (**kuvat 9–10**). Perustuen löydettyihin esineisiin ja löytöpaikan korkeuteen merenpinnasta kohteen iäksi arvioidaan alustavasti noin 1000 jKr.

Kohteesta on vaikeaa tehdä tulkintoja ennen jatkotutkimuksia. Tieteellisesti Rutelo on hyvin kiinnostava ja kohteella tehtävä koekaivaus on tutkimuksellisesti perusteltu.

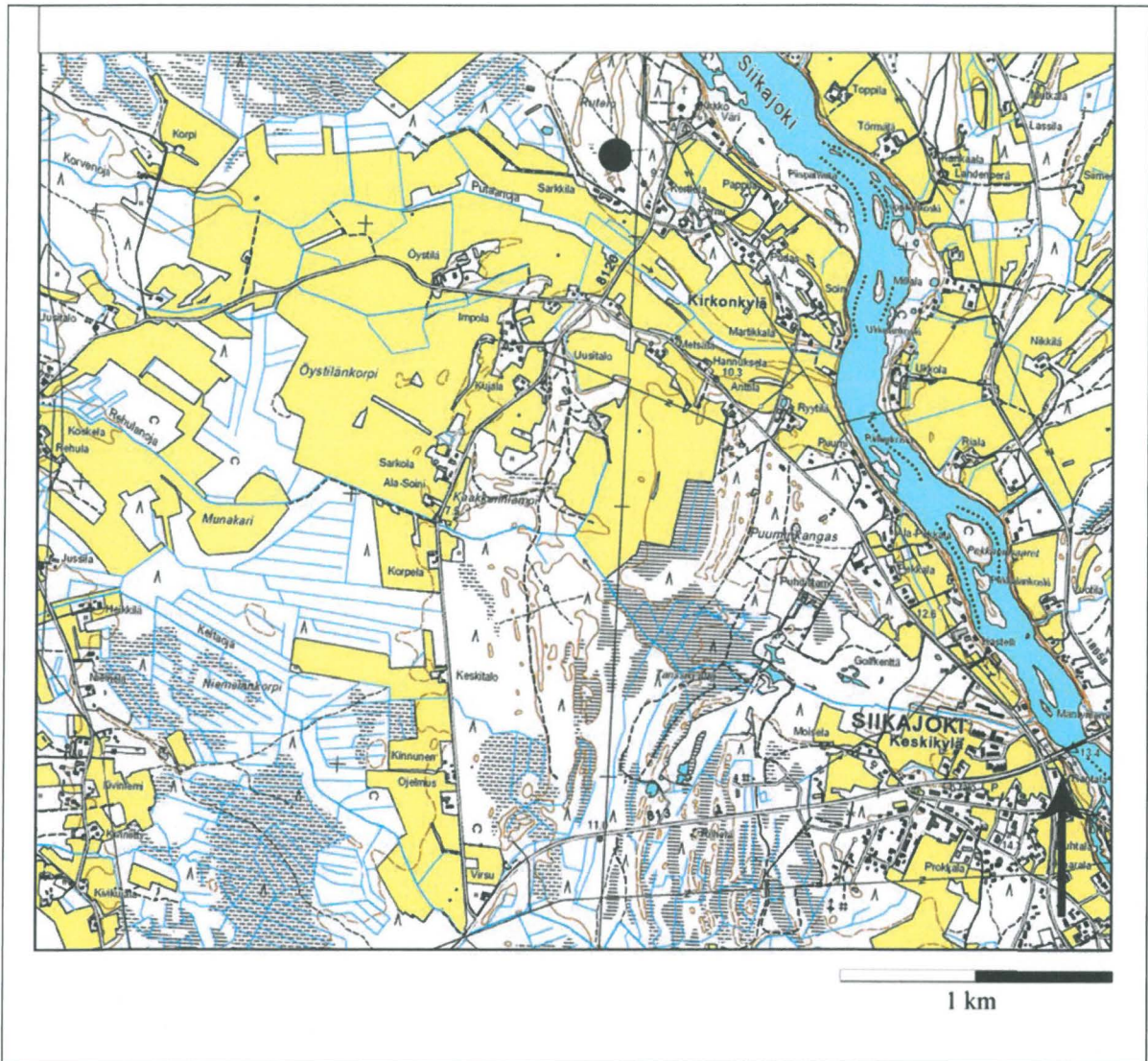
Oulussa 17.8.2011

Jari-Matti Kuusela, FM

KARTTA

Löytöpaikka peruskartalla

KUVATAULUT

Kuva 1 Pronssinen hevosenkenkäsolkki	Kuva 2 Pronssinen riipus
 <p>A circular bronze buckle with a central horizontal bar and two small rectangular protrusions on the right side. A 1 cm scale bar is located below the object.</p>	 <p>A fragment of a bronze object with a semi-circular shape and a perforated surface. A 1 cm scale bar is located below the object.</p>

Kuva 3 Veitsentupinmuotoinen neulakotelo
 <p>A long, tapered bronze object, likely a needle case, with a pointed tip and a small hole near the base. A 1 cm scale bar is located above the object.</p>

Kuva 4
Tulusrauta

1 cm

Kuva 5
Nappi

1 cm

Kuva 6

Löytöpaikka ympyröity, kuvattu pohjoiskoilliseen

Kuva 7

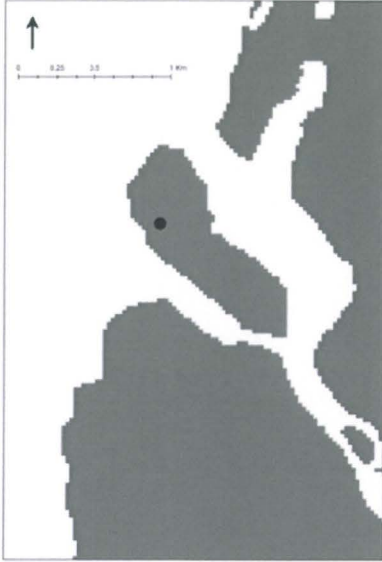
Löytöpaikan maisemaa, kuvattu länsiluoteeseen

Kuva 8

Maakivi, jossa rivissä viisi pitkulaista kuppia, kuvattu luoteeseen

Kuva 9 Löytöpaikka noin vuonna 800 jKr.	Kuva 10 Löytöpaikka noin vuonna 1000 jKr.
 <p>A map of the Baltic Sea region showing the discovery site around 800 AD. The map includes a scale bar from 0 to 1 km and a north arrow. The discovery site is marked with a black dot on the western coast of the Baltic Sea, near the mouth of the Vistula River.</p>	 <p>A map of the Baltic Sea region showing the discovery site around 1000 AD. The map includes a scale bar from 0 to 1 km and a north arrow. The discovery site is marked with a black dot on the western coast of the Baltic Sea, near the mouth of the Vistula River, in a slightly different position compared to the 800 AD map.</p>